

Socialtjänstens arbete med våldsamma pappor

Av: Anna Fjällström

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats SOPA63
VT 13

Handledare: Johan Cronehed

Abstract

Author: Anna Fjällström

Title: Social services work with violent fathers

Supervisor: Johan Cronehed

The objective of this study was to review and analyze how social workers, employed by the Swedish social services, work with fathers that are domestically violent and to discuss their views and perceptions on this issue. Domestic violence is traditionally considered a private matter, and in the past has largely not been considered a child protection issue. In the last 10 years there has been a growth in developing treatment programmes with men that are fathers. Since this intervention approach is still largely in its infancy it is interesting to assess how social service professionals have responded to this change and how the treatment programmes are constructed. The study involved a qualitative method which employed a semi-structured interview technique; six interviews with professionals working in the Swedish social service in southern regions of Sweden. After this initial acquisition of data I applied the theories of social constructionism and New Institutionalism. The findings from this study show treatment programmes and attitudes to violent men are continually evolving within the respondent's Kommun. However, it has also been noted that the concept of integrating all members of the family when considering the impact of the violence has not been fully implemented. The feedback implies violent fathers are still, to some extent, invisible in the work against domestic violence. My findings also show empirical evidence that indicates political decisions significantly influence the design and development of social care targeting violent fathers. This means development within this field is dependent heavily on socio-economic priorities. The majority of care workers I interviewed also adopted a strategy focused on engaging the individual as a father in order to generate intrinsic motivation to support and expedite the treatment process. However, identifying them as fathers is employed as a motivational incentive and not an integral aspect of the treatment which largely focuses on their violent conduct. It is also interesting to note that my research strongly suggests those interviewed adopt treatment strategy's inspired by Per Isdal's model ATV (Alternative to Violence).

Key words: domestic violence and child welfare, maltreating fathers, interventions

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	6
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.1.1 Avgränsningar och begreppsbeskrivning	8
2. Metod	10
2.1 Metodval	10
2.2 Urvalsprocessen	10
2.2.1 Intervjupersonerna	11
2.3 Tillvägagångssätt	12
2.3.1 Förberedande	12
2.3.2 Genomförandet	13
2.3.3 Bearbetning av material	14
2.4 Förförståelse samt forskarrollen	15
2.5 Tillförlitlighet	16
2.6 Etiska överväganden	18
2.7 Litteratursökning	19
3. Kunskapsöversikt	20
3.1 Historisk tillbakablick	20
3.2 Kommunens och Socialtjänstens ansvar	20
3.3 Universella konventioner	21
3.4 Regeringens handlingsplan mot våld i nära relationer	21
3.4.1 Utvärderingar av behandlingsinsatser	22
3.5 Svenska avhandlingar om faderskap/föräldraskap	22
3.6 Internationell forskning om pappor som utövar våld	24
4. Teori	26
4.1 Socialkonstruktivism	26
4.2 Ny-institutionell teori	28
4.2.1 Organisationsfält	29
4.2.2 Isomorfism	29
4.2.3 Legitimitet, formell struktur samt myt	30
5. Resultat och analys	30
5.1 Strukturell utformning	31
5.1.1 Nytt område inom socialtjänsten	31
5.1.2 Resurser	34
5.2 Behandlingsarbetet	35
5.2.1 Att skapa en relation	35
5.2.2 Arbetsmetod	36
5.3 Uppfattningar - våldsamma fäder	38

5.3.1 En fars vilja.....	38
5.3.2 Att "få" vara pappa.....	39
5.3.3 Föräldrskapet som ingång till förändringsarbete	41
Referenser	45
BILAGOR.....	49

Förord

I förordet vill jag passa på att framföra ett stort tack till alla er som har gjort denna uppsats möjlig. Jag är otroligt tacksam för att mina respondenter tog sig tid att dela med sig av sina kunskaper. Jag vill även särskilt tacka min familj och mina vänner som har hjälpt och stöttat mig under hela uppsatsprocessen. Ett tack går också till min handledare Johan för hans råd och dåd. Slutligen vill jag uttrycka min oerhörda tacksamhet till min pojkvän som har fått mig att kämpa vidare när det har känts tufft och omfamnat mig när jag varit nere. Tack!

Undertecknat/

Anna Fjällström 2013-08-17

1. Problemformulering

Våld i nära relationer är ett fenomen som länge varit, och i viss mån fortfarande är, tabubelagt. I dag uppmärksammas dock våldet i större utsträckning än vad det gjorde för 30 år sedan då det betraktades, och konstruerades, som en privat angelägenhet. Numera ses det snarare som ett samhällsproblem där flera olika aspekter måste tas med i beräkningen såsom de inom hälso- och sjukvården, de rättsliga och de sociala (Socialstyrelsen, u.å). Bilden av problematiken har blivit mer mångfacetterad och kräver bredare, kollektiva lösningar (Eriksson at el, 2006, 15). Fortfarande är fenomenet våld i nära relationer något som det talas allt för lite om och tystnaden kring ämnet måste brytas.

Våld i nära relationer är ett komplext begrepp som kan omfatta många olika relationskonstellationer. Förövarna är oftast män och det är främst kvinnor som drabbas. År 2011 inkom 16695 anmälningar av misshandel mot kvinnor i nära relationer men enligt Brottsförebyggande rådet är mörkertalet troligtvis stort och således kan inte kriminalstatistiken användas som en reell måttstock (Brå, 2013, 35). Insatser i arbetet mot våld i nära relationer har till största del riktat sig till kvinnor (Philblad, 2011, 9), och det är först på senare år som insatser för männen, som utövar våldet, har utvecklats (Socialstyrelsen, 2010a, 3).

Gruppen barn som har upplevt och bevittnat våld i nära relationer har under de senaste åren uppmärksammats mer än tidigare då deras utsatthet länge varit osynlig (Brå, 2010, 17). Forskning visar att barns exponering av våld *kan* medföra en rad olika övergrepp, allt från fysiska till psykiska och känslomässiga. Studierna visar även att det inte är ovanligt att barn som bevittnar våld i hemmet själva har utsatts för fysiskt våld (Barnombudsmannen, 2012, 12). Uppskattningsvis är det ca 100- till 200000 barn i Sverige som lever i ett hem där mamman blir slagen (brottsofferrummet, 2013). Ansvar för att stödja och hjälpa dessa barn ligger på socialnämnden i respektive kommun (Socialstyrelsen, u.å).

Jag vet att det är mitt fel och att man kan anmäla honom om man vill. Men han är snäll ibland så jag vill inte anmäla för då blir han arg. Vad ska jag göra för att göra honom gladare oftare så han inte slåss? (Flicka 10 år, Barnperspektivet, u.å)

Majoriteten av de män som utövar våld i nära relationer är också pappor. Att motivera och inrätta insatser för dessa män är därmed av central betydelse (Lindén & Breife, 2012, 8). Regeringen har tilldelat socialtjänsten huvudansvaret för insatser av våld i nära relationer, samt uppmanat dem att utföra detta utifrån ett helhetsbegrepp. Deras uppgift är att se till att alla i en familj, där våld har förekommit, ska få den hjälp och det stöd de behöver (prop. 2006/07:38, 25). Därmed ska insatser erbjudas även dem som utövar våldet vilket är ett tämligen nytt uppdrag för socialtjänsten och som behöver utvecklas ytterligare (Lindén & Breife, 2012, 7). Därav är mitt intresse i denna studie att undersöka hur socialtjänstens aktörer har tagit sig an den ”nya” uppgiften och hur behandlingsinsatser för pappor som utövat våld i hemmen har konstruerats.

Men i och med att socialtjänsten har fått ett mycket tydligare uppdrag att hjälpa barn som upplever våld så har det blivit klarare att man måste göra något åt papporna som har problem. Än så länge har väldigt många verksamheter haft fokus på männen som män, oavsett om de är föräldrar eller inte. Men det finns en trend att man tittar på pappor, i deras roll som förälder, med våldsproblem. Maria Eriksson docent på Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet (refererat från Brås arkiv, 2011).

Svensk forskning om pappor med våldsproblematik är mycket begränsad, forskning om män som utövat våld finns det mer om (TuvaForum, u.å, Lindén & Breife, 2012, 59). Lindén och Breife menar att en tänkbar orsak till detta är att positiva inslag i relationen mellan pappa och barn kan komma att förminska våldsaspekten och därför blir det intressant att intervjua anställda inom socialtjänsten om deras uppfattningar och föreställningar kring föräldraskapet i relation till våldsproblematik samt den eventuella utvecklingen som skett inom detta område (ibid).

1.1 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att undersöka och analysera hur socialarbetare, anställda av socialtjänsten, arbetar med pappor som utövar våld i hemmet och vilka uppfattningar/föreställningar de intervjuade har kring våldsproblematiken.

1. Hur beskriver de verksamma informanterna utvecklingen av arbetet med våldsamma män/pappor?
2. Vad uppfattar de intervjuade socialarbetarna som centrala element i förändringsarbetet med pappor som utövar våld i hemmet?

Ovanstående frågeställningar diskuterar hur socialtjänstens arbete med denna specifika grupp "görs". Den tredje frågeställningen tydliggör detta genom att synliggöra eventuella föreställningar, hos intervjupersonerna, som kan ligga till grund för hur arbetet med pappor som utövar våld har konstruerats.

3. Vilka eventuella föreställningar om faderskap/föräldraskap i relation till våldsamma pappor kommer till uttryck i intervjuerna med respondenterna?

1.1.1 Avgränsningar och begreppsbeskrivning

Jag har valt att enbart analysera socialtjänstens arbete med våldsutövande pappor som lever i eller har levt i ett heterosexuellt förhållande. Denna avgränsning har gjorts på grund av bristande utrymme. Det hade dock varit intressant och lärorikt att lyfta upp frågan om våld i samkönade relationer, men som sagt har det inte varit mitt fokus. Ovanstående gäller även för kvinnor/mammor i rollen som våldsutövare i nära relationer och det våld som benämns som hedersrelaterat.

Den huvudsakliga avgränsningen i min studie handlar om vilken organisationsform som har studeras. Arbetet med pappor som utövar våld utförs nämligen av olika aktörer, dessa är bland annat Kriminalvården, ideella verksamheter samt Socialtjänsten (Brås arkiv, 2011). Denna studie omfattar endast socialtjänstens arbete med pappor som utövar våld. Detta med hänsyn till uppsatsens storlek, samt studiens syfte.

Jag har valt psykologen Per Isdals definition av våld i denna studie då jag anser att den är enkel och adekvat.

Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill (Isdal, 2001, 34)

Enligt honom är våld en funktionell handling som är målinriktad. Det innebär att våldet utgör ett försök att påverka en annan person eller styra dennes beteende. Isdal vill utvidga uppfattningen om våld, då det oftast beskrivs utifrån fysiska handlingar, till alla handlingar kopplat till hans definition. Det innefattar allt från fysiskt våld, sexuellt våld, materiellt våld, psykiskt våld till latent våld (Isdal, 2001, 36). Uttrycket ”våld” kommer i denna studie fortsättningsvis användas för att beskriva alla dessa kränkningar.

Det finns ett flertal olika begrepp som används för att beskriva våld i hemmet. Kullberg (2004, 5) tar upp begrepp såsom familjevåld, misshandel, kvinnomisshandel och våld i nära relationer. Våld i ”nära relationer” är ett begrepp som enligt Barnombudsmannen (2012, 11) kan motsvara våld ”mot närstående”. Det innebär att den utsatte har en nära relation till den som utsätter, ofta förekommer också emotionella och starka band till våldsutövaren. I denna studie diskuteras våldsutövare som är pappor, papporna benämns även som man/män. Detta beror på att respondenter i denna studie benämner den specifika gruppen både som män och pappor.

När barn diskuteras inom forskningsområdet används bland annat begreppet *barn som bevittnar våld*, *barn som upplever våld*, *barnmisshandel* samt ”*barn som far illa*”(Lindén & Breife, 2012, 5). Att *uppleva våld* ”omfattar både att själv bli utsatt för våld och att bevittna våld mot en närstående genom att se eller höra våldet” (Barnombudsmannen, 2012, 11). I enlighet med FN:s barnkonvention omfattar begreppet *barn* i denna studie varje människa som är yngre än 18 år (Hammarberg, 2006, 34).

2. Metod

Uppsatsens metod presenteras under denna rubrik. Därefter presenteras en redogörelse av urvalet av informanter, hur insamlingen av empirin har gått tillväga och hur materialet har bearbetas. Vidare tydliggörs reflektioner kring uppsatsens validitet och reliabilitet, samt generaliserbarhet. Avslutningsvis framställs användningen av etiska riktlinjer och processen av litteratursökningen.

2.1 Metodval

Eftersom jag med min studie ville utforska socialtjänstens arbete med fäder som utövar våld i hemmet, utifrån socialarbetares beskrivningar, valde jag att använda mig av kvalitativ forskningsmetod. Enligt Ahrne och Svensson (2011, 10) fångar den typen av forskningsmetod kunskap om processer i samhället. En central del i studien är att påvisa hur yrkesutövare inom socialtjänsten framställer sina uppfattningar kring fenomenet ”pappor som utövar våld” och arbetet med dessa män. Bryman (2011, 341) skriver att tyngden i kvalitativa forskningsstudier ligger på att skapa en förståelse för deltagarnas tolkning av deras sociala verklighet. En forskning av denna sort är då av intresse för att uppsatsens frågeställningar kräver en mer processinriktad forskning, istället för en forskning som hade gett mig en mer statisk bild av verkligheten. Inom den kvalitativa metoden har jag använt mig av intervjuer för att samla in relevant material. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011, 36) samt May (2001, 148) menar att intervjuer är ett bra verktyg för att samla kunskap om sociala förhållanden och för att ge en inblick i en människas livsvärld. Intervjuer tillför insikter om individers förhållanden i en viss social miljö, men intervjuer kan även komma åt individers subjektiva känslor och upplevelser.

2.2 Urvalsprocessen

Denscombe (2004, 178) menar att urvalet av intervjupersoner ofta tenderar att ha något speciellt att bidra med, såsom en särskild position eller en unik inblick i ett sammanhang. Utifrån detta kriterium är intervjuvalet målstyrt, vilket ligger i linje med Brymans (2011, 350) resonemang där han menar att målstyrning innebär att

det finns direkta kopplingar mellan urvalet och forskningsfrågan. Forskaren väljer sina intervjusubjekt utifrån vad personen tycker är relevant. Urvalet av intervjupersoner i studien baserades på kravet att respondenterna i fråga skall besitta erfarenhet av att arbeta med pappor som utövar våld, samt ha en relevant akademisk utbildning. Mitt urval i studien kommer att utgöras av en beteendevetare, en familjeterapeut och fyra socionomer. I studien benämns samtliga informanter som socialarbetare oavsett akademisk utbildning och anställning.

Kontakten med intervjupersonerna inleddes via telefon. Kontaktuppgifter erhöles via internet. Det var ett tjugotal kommuner som kontaktades. Dock var det ett flertal personer på olika enheter, i de olika kommunerna, som inte visste vem som arbetade med just våldsamma fäder. Slutligen var det sex personer från olika kommuner i södra Sverige som samtyckte till att delta i en intervju. En av dessa avstod senare från att medverka i projektet på grund av tidsbrist. Väl på plats för att påbörja en av intervjuerna infann sig en kollega till en av intervjupersonerna, som spontant deltog i intervjun.

2.2.1 Intervjupersonerna

Under denna rubrik presenteras intervjudeltagarna kortfattat. För att intervjudeltagarnas identitet ska förbli dold används fingerade namn och enheterna har heller inte benämnts via namn då anonymiteten riskeras. Alla enheter är en del av socialtjänsten. Alla arbetar i olika kommuner runt om i Södra Sverige, utom Bea och Berit som arbetar tillsammans inom samma kommun och team.

Aaron – anställd som socionom. Har arbetat med våldsamma män i ca fem år och arbetar mestadels med männen i familjen. Arbetar sedan två år tillbaka i ett team som arbetar med alla medlemmar i en familj.

Bea – är anställd som familjeterapeut. Har ca tre års erfarenhet inom området och arbetar både med män och med kvinnor, dock mestadels med kvinnor.

Berit – är anställd som samordnare. Arbetar inte med behandlingen av männen. Dock har hon insyn i det dagliga arbetet genom diskussioner inom teamet.

Carl – är anställd som socialsekreterare. Har arbetat med våldsamma män i ca 10 år. Sedan tre år tillbaka har han arbetat i ett team som arbetar med hela familjen. Han arbetar mestadels med männen, men har även ärenden som kretsar kring kvinnorna.

Dan – är utbildad beteendevetare och anställd som socialsekreterare/mansamordnare. Har arbetat med män i sju år och arbetar i ett team som arbetar med hela familjen.

Eddie – är anställd som socionom/behandlare. Har arbetat med män sedan ca ett år tillbaka, arbetar inte med det på heltid. Enheten han arbetar på startades upp för ca ett år och inriktar sig enbart på männen.

2.3 Tillvägagångssätt

2.3.1 Förberedande

Intervjuerna i uppsatsen har utformats efter semistrukturerad teknik. Frågorna är därmed mer specificerade än i öppna intervjuer, men de ger ändå ett tillräckligt stort utrymme för att svaren skall kunna utvecklas (May, 2001, 150). Efter beslut om intervjuformat upprättades en intervjuguide (se bilaga 1). Den innehåller en översikt på utvalda teman, exempelvis föräldraskapet. I guiden formulerades också frågor utifrån de teman som etablerades. I utformningen av frågorna utgick jag från en uppställning av exempelfrågor som Kvale och Brinkmann utarbetat (2009, 151-152). Genom att jag använda mig av en utarbetad intervjuguide fick jag därmed möjlighet till ett större handlingsutrymme. Enligt May (2001, 150) ger en bra intervjuguide möjlighet till följdfrågor och fördjupning av intervjupersonernas upplevelser och det leder även till en bättre jämförbarhet i relation till helt ostrukturerade intervjuer.

I det förberedande stadiet upprättades också ett skriftligt informationsblad (se bilaga 2). I det redogörs för undersökningens syfte, att det är frivilligt att delta i

undersökningen, skyddet via konfidentialitet samt behandlingen av forskningsdata och kontaktinformation.

2.3.2 Genomförandet

Samtliga intervjuer hölls i ett enskilt rum och ägde rum på en plats kopplad till deras arbetsplats. Tre av dessa ägde rum på intervjupersonernas kontor, en i ett terapirum och en i ett samtalsrum på en socialförvaltning med koppling till intervjupersonens arbetsplats. Det är en fördel att utföra en intervju där det kan talas ostört då intervjupersonen inte behöver oro sig för att någon kan höra vad som sägs. Jönson (2010, 45) menar dock att intervjuplatsen kan påverka hur intervjupersonen presenterar sig. Det kan exempelvis bidra till att personen vill framsälla sig som en god medarbetare och inte bryta med organisationens institutionaliserande förhållningssätt kring specifika frågor och problematiker.

Intervjuerna utfördes mellan den 16 och 24 april år 2013. Intervjuernas tidsintervall varierade mellan 40 till 65 minuter. Varje intervjutillfälle inleddes med det som Kvale och Brinkmann (2009, 144) kallar orientering. Intervjupersonerna fick ta del av informationsbladet (bilaga 2) både muntligt och skriftligt. Inledningsvis frågade jag om tillåtelse att använda mig av en diktafon för att spela in samtalet. Alla deltagare samtyckte. Genom att använda en diktafon var det lättare för mig att vara uppmärksam för det som intervjupersonen sa (Bryman, 428). Fördelen med att spela in samtalet är att intervjupersonernas egna ord fångas upp och hjälper att uppnå en forskares strävan efter att erhålla korrekt data (Denscombe, 2009, 128). Nackdelen av att använda sig av en diktafon kan vara att äktheten i intervjuerna tyglas då intervjupersonerna kan hämmas av att samtalet spelas in (Bryman, 2011, 420). Intervjuguiden (bilaga 1) användes under intervjun som en checklista och frågorna ställdes utan någon särskild ordningsföljd. Det gjorde så att jag till viss del kunde följa upp intervjupersonernas svar och nya riktningar som framkom under intervjuns gång (Kvale & Brinkmann, 2009, 146). I slutstadiet av intervjun fick intervjupersonerna tillägga något om de ansåg att det

var något som inte hade tagits upp under intervjun. Avslutningsvis tackade jag för deras medverkan.

Intervjuguiden kom att förbättras något utifrån de två inledande intervjuerna. Före den första intervjun erbjöd sig intervjupersonen att ge feedback på intervjufrågorna. Frågor angående intervjuguiden ställdes även till intervjupersonen i den andra intervjun. Efter deras kommentarer och egna reflektioner förändrades intervjuguiden lite. Exempelvis kortades den ner och vissa frågor formulerades så att de blev enklare att förstå.

2.3.3 Bearbetning av material

Allt intervjumaterial har i efterhand transkriberats och därefter kodats. Transkribering innebär att ett muntligt språk transformeras till ett skrivet språk. Detta tar tid och är inte helt enkelt. I en utskrift av ett samtal kan information av helheten av interaktionen mellan två personer gå förlorad. Kroppsspråk, gester och betoningar är exempel på sådan information som inte framgår i textformat (Kvale och Brinkmann, 2009, 193-194). Utifrån dessa resonemang skrev jag ner intervjuerna samma dag eller dagen efter så att jag kunde minnas och återberätta samtalskontexten. Ord som betonats valde jag exempelvis att markera med kursiv text. Det empiriska materialet i denna studie utgörs av dem transkriberade intervjuerna.

Den insamlade empirin kodades sedan för att strukturera upp och synliggöra samband och mönster (Jönson, 2010, 56). Till att börja med genomfördes en grundlig kodning på hela materialet dvs. att nästan alla meningar i intervjuerna kodades med en eller flera kodningar utifrån kategorier eller begrepp. Kategorierna och begreppen formades utifrån texten och var därmed inte i förväg redan bestämda. Utifrån Brymans (2011, 514) urval på nyckelbegrepp om kodning kan denna inledande kodning ses som en öppen kodning. Därefter kodades materialet igen efter det urval av kategorier och mönster som skapades i den inledande kodningen. Kodningen övergick därefter till att bli mer specifik. Detta förklarar Jönson (2010, 198) med begreppet selektiv kodning. I denna del av

kodningen placerades de citat som passade till en kategori i olika kuvert med tillhörande temat. Det förenklade processen att jämföra skillnader och likheter som framkom i de olika svaren då dessa kunde ställas bredvid varandra. Sidnummer noterades på varje citat och varje intervju markerades med varsin färg, så att det var möjligt att lätt gå tillbaka och titta på citatet utifrån dess kontext. Slutligen sammanfattades de kategorier och begrepp som hade störst relevans för studien i kapitlet resultat och analys. Resultatet från intervjupersonerna presenteras och jämförs under olika teman och illustreras med talande citat. Sedan analyseras resultaten utifrån studiens teoretiska ståndpunkter, socialkonstruktivism och ny-institutionell teori samt tidigare forskning.

2.4 Förförståelse samt forskarrollen

En grundregel som Denscombe (2004, 191) nämner är att en forskare ska vara självreflekterande och fördomsfri. Vidare diskuterar han kring hur pass denna regel kan uppnås och framhäver att det är en omöjlighet att vara helt objektiv då hon till viss del alltid utgår från sina egna specifika förståelseramar och erfarenheter. Forskaren/den utforskande studenten är ju själv en del av den värld och samhälle som studeras och att det sker en viss påverkan från samhällets rådande normer och värderingar är ofrånkomligt. Trots att fullständig objektivitet anses vara omöjligt beaktas den som betydelsefull och något som forskaren bör sträva efter. Enligt May (2001, 71) är det viktigt att vara medveten om sina värderingar under hela forskningsprocessen. Med det menas att reflektera kring de intressen som leder fram till forskningsfrågan, syftet, utformning, insamling och tolkningen av empirin.

En människas förförståelse och värderingar formas genom exempelvis utbildning, massmedia och samhällsnormer (Denscombe, 2004, 201). Utöver påtryckningar utifrån massmedia och samhällsnormer är det de erfarenheterna från den första praktikplatsen under socionomutbildningen, en fältvecka på ett kriscenter för män, som min förförståelse av män med våldsproblematik grundar sig på. Exempelvis fördes diskussioner kring våld, maktrelationer, genusaspekter och arbetet med våldsamma män. Dock diskuterades inte män med våldsproblematik utifrån

egenskapen av att vara pappa. I samband med ett återbesök på kriscentret deltog jag spontant på en kortare föreläsning som handlade om en metodutveckling kring att möta pappor med våldsproblematik. Det var efter en tids reflektion om hur lite kunskap jag erhöll om socialtjänstens arbete med denna klientgrupp som intresset kring ämnet och uppsatsidén väcktes. Därefter inhämtades en del kunskap utifrån litteratur och forskning för att möjliggöra en bättre förutsättning i rollen som utforskande student. Min tidigare förförståelse och den inhämtade informationen har jag medvetet betraktat och granskat på ett kritiskt sätt för att inte bidra med felaktiga antaganden och fördomar kring ämnet och för att minimera den subjektiva kontamineringen av slutresultatet (Bryman, 2011, 355).

2.5 Tillförlitlighet

Reliabilitet och validitet är två begrepp som används i både kvantitativ- och kvalitativ forskning. Reliabilitet - tillförlitligheten, handlar om huruvida resultaten kan reproduceras om undersökningen genomförs vid en annan tidpunkt och av en annan forskare (Kvale och Brinkmann, 2009, 263). Validitet behandlar frågor om huruvida forskaren identifierar, observerar och mäter det som den påstås undersöka. Uppnår en undersökning hög reliabilitet och validitet anses forskningen vara tillförlitlig (Bryman, 2011, 352). Vidare beskriver Bryman (2011, 354) att dessa begrepp är svåra att tillämpa rakt av på kvalitativ forskning. En av anledningarna är att en direkt tillämpning av begreppen förutsätter att det finns en möjlighet att nå en absolut bild av den sociala verkligheten. Gubas och Lincoln (refererat från Kvale och Brinkmann, 2009, 262; Bryman, 2011, 354) är två forskare som ställde sig kritisk till detta tankesätt och menar istället att det kan finnas flera beskrivningar av en verklighet. De utformade kriterier såsom tillförlitlighet och äkthet som alternativ till begreppen reliabilitet och validitet. Utifrån att studien har en socialkonstruktivistisk utgångspunkt är Gubas och Lincolns tankesätt relevant i bedömningen av denna studie och därmed används tillförlitlighet och äkthet som bedömningskriterier (Bryman, 2011, 353-355).

Tillförlitlighetskriteriet består av fyra delmål som innefattar begreppen trovärdighet, överförlighet, pålitlighet och konfirmerbarhet. Begreppet trovärdighet är synonymt med intern validitet. Det handlar om forskarens tydlighet på eventuella skilda beskrivningar av en social verklighet och hur pass läsaren godkänner resultaten (Bryman, 2011, 354). För att skapa trovärdighet, så att läsaren kan utvärdera och kontrollera forskningen, redogörs datainsamlingen och analysen tydligt samt motiveringen till studiens tillvägagångssätt (Denscombe, 2009, 146). En svårighet med att använda sig av intervjuer är att med säkerhet kunna avgöra vad en respondents utsaga egentligen betyder. Det kan aldrig tas för givet att individer gör det som de säger. Men också finns problemet eller svårigheten att veta om den intervjuade personen menar samma sak som forskaren/studenten uttolkat utsagan eller om den betyder något annat (Ahrne & Svensson, 2011, 56). Kvale och Brinkmann (2009, 270) förklarar att fastställandet av validiteten i en studie leder till frågan om vad som är sant. Vidare förklarar de att en intervjupersons svar kanske inte alltid framställer verklighetens "sanning" men att svaret ändå uttrycker sanningen om personens uppfattning. Detta är vad som har undersöks i denna studie då avsikten med undersökningen är att undersöka yrkesverksamma intervjupersons uppfattningar om pappor som utövar våld i hemmet och deras arbete med dessa individer.

Begreppet överförlighet motsvarar extern validitet som resonerar kring omfattningen av hur pass resultaten kan generaliseras (Bryman, 2011, 355). Denscombe beskriver att överförlighet handlar om hur läsaren tillämpar resultaten på andra situationer. Vidare förklarar han att desto fylligare redogörelse läsaren får om forskningsbeskrivningen, desto mer kan läsaren bedöma hur pass deras slutsatser kan överföras till en annan kontext (2009, 183). Genom att intervjuer har använts som metod har endast en begränsad bild förmedlas och resultatet i studien bör därmed användas därefter (Ahrne & Svensson, 2011, 56). Det blir svårt att generalisera efter kvantitativa mått då det är litet antal, sex stycken, professionella som intervjuas och kan därmed inte representera en population (Bryman, 2011,

367). Dock syftar studien inte till att generalisera, utan istället ligger fokuset på det kontextuella unika och att ge mening åt resultatets överförbarhet (Denscombe, 2009, 182).

Pålitlighet motsvarar den kvantitativa forskningens reliabilitet och är ofta svår att uppfylla. Forskaren ska i och med detta tillförlitlighetskrav granska sin undersökning kritiskt (Bryman, 2011, 355). Ett försök till ett kritiskt förhållningssätt har genomförts genom att under hela processen granska tillvägagångssättet och texten grundligt. Därefter har de styrkor och svagheter som uppenbarats under denna process förmedlats. Detta för att säkerställa alla steg i dataprocessen samt att göra denna tillgänglig för läsaren (Denscombe, 2009, 152). Dessutom har studien granskats, under arbetsprocessens gång, av min handledare men även av två av mina universitetskollegor. Att använda sig av kontrollanter av en studie är ytterligare ett sätt att uppnå kriteriet för att bedöma kvaliteten (Bryman, 2011, 355).

Konfirmerbarhet är kopplat till objektivitet. Med det menas att en forskare ska visa på en medvetenhet att det inte går att vara fullständigt objektiv, när det gäller samhällsrelaterad forskning. Samt att utifrån denna medvetenhet försöka säkerställa att personen har agerat i god tro (ibid). Under avsnittet förförståelse och forskarrollen (2.4) diskuteras detta grundligt.

Guba och Lincoln (refererat från Bryman, 2011, 356) har även upprättat ett antal delkriterier till begreppet äkthet. Ett av dessa var att förmedla en rättvis bild och det var det enda kriteriet med någon relevans för studien. Jag har försökt att återspegla intervjupersonernas åsikter och uppfattningar och ge dessa en rättvis bild.

2.6 Etiska överväganden

Vid reflektion av etiska överväganden i studien har Vetenskapsrådets forskningsetiska principer använts som grundpelare. Rådet nämner fyra

huvudkrav. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandeskravet (Vetenskapsrådet, 2002, 6). Ett informationsblad (se bilaga två) tilldelades informanterna på plats samt att de även fick det uppläst muntligt innan intervjun började. På så sätt informerades intervjupersonerna om samtyckeskravet som syftar till att personen i fråga själv får bestämma över sin medverkan, från godkännandet av att delta i undersökningen till att kunna avstå från frågor och avbryta intervjun (Bryman, 2011, 136). Syftet med undersökningen tydliggjordes även samt att intervjumaterialet endast används i denna kandidatuppsats. I detta skede informerades det även genomgående om konfidentialitetskravet. Med konfidentialitet menas att deltagarnas identitet inte avslöjas (Kvale och Brinkmann, 2009, 88). För att bevara intervjupersonernas anonymitet har kommunens namn inte skrivits ut i studien och intervjupersonerna har tilldelas ett fingerat namn. Detta är av stor vikt då det endast är ett fåtal kommuner, och ett fåtal personer inom dessa kommuner, som arbetar med denna problematik. Transkriberingen har även utförts på ett sätt så att inte en utomstående kan identifiera intervjupersonen. Informanterna är även informerade om att den inspelade datainsamlingen kommer att raderas efter genomförd och godkänd studie, samt har de erbjudits att ta del av uppsatsens resultat.

2.7 Litteratursökning

Efterforskningen av litteratur påbörjades på Lunds Universitets bibliotekskatalog Lovisa samt i LIBRIS, en nationell bibliotekskatalog. Inom ämnena ”våldsamma pappor” och ”våld i nära relationer” erhöles både böcker, rapporter och avhandlingar. För att söka efter artiklar användes databasen LUBsearch. Vid sökningen markerades alternativet peer reviewed för att säkerställa kvalitet på vald forskning. Sökord som användes var bland annat: ”domestic violence and child welfare”, ”maltreating fathers”, ”fathers as a perpetrate” “Intimate partner violence and Intervention”. Dessutom har rapporter och inspiration till litteratur hämtas från relevanta myndigheters hemsidor. Myndigheter såsom Regeringen, Socialstyrelsen och Brottsförebyggande rådet.

3. Kunskapsöversikt

I det här kapitlet redogörs problemområdet utifrån en historisk bakgrund, nationella och internationella bestämmelser samt tidigare forskning. Inledningsvis redogörs en kort historisk tillbakablick på hur synen på våld i nära relationer har utvecklats i Sverige. Därefter redogörs kommunernas och socialtjänstens ansvarsroll i arbetet med våld i nära relationer. Efter det berörs internationella konventioner inom området. Vidare behandlas Regeringens handlingsplan mot våld i nära relationer kortfattat, samt presenteras två utvärderingar av behandlingsinsatser för män. Därefter berörs faderskap/föräldraskapsaspekten utifrån tre svenska avhandlingar. Avslutningsvis presenteras relevant internationell forskning som diskuterar interventioner av pappor som utövar våld.

3.1 Historisk tillbakablick

Mattsson (2011, 4) beskriver att mäns våld mot kvinnor länge har betraktats som en normal företeelse och en privat angelägenhet. Det var först på 1970-talet då kvinnorörelsen uppmärksammade frågan som debatten vaknade till liv och ideella verksamheter utformades för att skydda och hjälpa kvinnor som utsattes för våld. Vidare skriver hon att frågan uppkom på den politiska dagordningen i slutet av 80-talet. Stat och kommun bidrog under en lång tid enbart med begränsade resurser till de frivilliga organisationerna. De visade även ett ointresse och en ovilja att starta motsvarande verksamhet inom socialtjänsten. Det var först på slutet av 90-talet, när det politiska intresset ökade och kvinnofridsreformen inrättades, som ansvaret försköts från de ideella organisationerna till kommunerna och socialnämnderna. Ansvarsförskjutningen syns bland annat i en ändring i Socialtjänstlagen år 1997, där socialnämndens ökade ansvar för våldsutsatta kvinnor dokumenterades (Mattson, 2011, 4-5).

3.2 Kommunens och Socialtjänstens ansvar

Sveriges kommuner har det yttersta ansvaret, enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL), att tillgodose kommuninvånarnas behov av stöd och hjälp. Därav inkluderas alla som ingår i en relation där våld är förekommande. I lagen framgår

det även att varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och att socialnämnderna tillsätts av kommunfullmäktige för att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Insatser/bistånd ska beviljas av socialnämnden till den som inte själv kan tillgodose sina behov enligt SoL 4 kap. 1 § (Socialstyrelsen, 2011, 23). I 5 kap 11§ SoL betonas ett särskilt ansvar för att hjälpa kvinnor och barn som har utsatts för våld (2006/2007:38, 1).

3.3 Universella konventioner

År 2011 antog Sverige Europarådets konvention om förebyggande arbete och bekämpning av våld mot kvinnor i hemmet. Konventionens utgångspunkt fördömer allt våld i hemmet och att det är av vikt att bekämpa våldsövergrepp mot kvinnor i alla åldrar för att uppnå reell jämställdhet. I konventionen kan det utläsas att kvinnor i högre utsträckning än män utsätts för våld och att barn som bevittnat våld i hemmet också bör betraktas som offer (Ds 2012:52, 17). I FN:s barnkonvention, Artikel 19, slås det fast ”att barn har rätt till skydd mot alla former av våld, såväl psykiskt som fysiskt. Barn som upplevt våld av eller mot närstående vuxna är offer för brott” (Barnombudsmannen, 2012, 19). Ambitionen med Europarådets konvention är att främja internationellt samarbete för att skapa ett Europa fritt från våld i hemmet. Kap 3 i konventionen beskriver bestämmelser på åtgärder för att uppnå detta, där en åtgärd är att upprätta behandlingsinstanser för förövare av våldsbrott. Enligt artikel 16 är det nödvändigt för att förebygga återfall och nya brott, samt att göra det möjligt för individer att förändra ett våldsamt beteende (Ds 2012:52, 24).

3.4 Regeringens handlingsplan mot våld i nära relationer

Regeringen publicerade år 2007 en handlingsplan (Skr. 2007/08:39) för att bland annat bekämpa mäns våld mot kvinnor. I skriftens ingress framkommer att det råder en politisk enighet om att våld i nära relationer är ett samhällsproblem och insatser bör utvecklas för att bekämpa detta. Handlingsplanen utgör en mall för implementering av tidsbegränsade åtgärder för att motverka våld i nära relationer. Regeringen framhäver bland annat att insatser för våldsamma män är ett område som både resursmässigt och kunskapsmässigt är eftersatt. Några av förslagen i

handlingsplanen handlar därmed om att skapa en kompetenshöjning för de professionella som arbetar med behandlingar för dessa män. Åtgärd 49 syftar till att ålägga ett helhetsperspektiv på denna problematik. Resursers ska avsättas för att utvärdera modeller där man arbetar med både kvinnor, barn och män. I åtgärd 44 och 45 finns bestämmelser om att utveckla socialtjänstens arbete med män som utövat våld samt att utvärdera nuvarande metoder (Skr. 2007/08:39, 5, 9, 34-36).

3.4.1 Utvärderingar av behandlingsinsatser

År 2007 gav regeringen Socialstyrelsen ett uppdrag att utvärderat effekterna av behandlingar för män som utövar våld. Utvärdering redogörs i skriften *Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering*. Det var åtta verksamheter som utvärderades och alla hade en anknytning till Socialtjänsten. Studien visar att behandlingsmetoderna hos samtliga verksamheter var likartade. 140 män fyllde i ett självskattningsformulär i början av behandling och ett annat ett år senare. Det visade sig att många av männens våldsbeteende hade reducerats. Uppsatsens resultat pekar på att behandling av män kan ses som ett viktigt verktyg i kampen mot våld i nära relationer. Vidare framkommer det att fler studier bör utföras för att säkerställa gynnsamma faktorer (Socialstyrelsen, 2010, 7-8, 14, 46).

I förstudien *Metoder i arbetet med våldsutövare* kartläggs olika modeller som används i arbetet med män som utövat våld. Den modell som huvudsakligen användes i Sverige var *Alternativ till våld (ATV)*. Utgångspunkten i ATV är att mannen är ansvarig för våldet som han brukat, våldet relateras till kön och att mannen agerar med våld för att hantera sin subjektiva känsla av maktlöshet. Modellen utgår även från att våldsagerandet är av säkerhetsrisk för barn och partner. Våld, ansvar, sammanhang, konsekvenser och alternativ är de teman som tas upp i behandlingen. Målet med modellen är hitta andra sätt att hantera våldet så att det upphör (Socialstyrelsen, 2011a, 10, 15-16).

3.5 Svenska avhandlingar om faderskap/föräldraskap

Flera forskare menar att faderskapet som fenomen är socialt konstruerat (Plantin, 2001, 208; Bangura Arvidsson, 2003, 11; Eriksson, 2003, 169). Lars Plantin

(2001, 15) beskriver i sin avhandling att synen på mäns föräldraskap har förändrats radikalt under det senaste århundradet. Vid sekelskiftet var det en faderlig uppgift att fostra barn till lydnad och arbetsduglighet. Idag förväntas fadern i hemmet ha en mer omsorgsgivande karaktär. Plantins (2003, 192) studie påvisar att det råder en skillnad mellan hur engelska och svenska män påverkats i sitt beteende av ”det nya faderskapet”. Majoriteten av de svenska männen berättelser överensstämde väl med rådande samhällsliga förväntningar på ”det nya faderskapet”. Exempelvis ville männen vara engagerande, öppna och lyhörda för barnens behov. Dessutom framgick det att de strävade efter att vara rättvisa och upprätta regler. Liknande normativa föreställningar om vad en bra pappa är framställs även i Bangura Arvidssons (2003, 281) avhandling utifrån intervjuer med barnavårdsutredare och socialsekreterare. Samtliga av männen i dessa avhandlingar visar på en medvetenhet av bilden av vad som anses vara en bra pappa (Plantins, 2003, 192, Bangura Arvidsson, 2003, 281). I intervjuerna med pappor som har varit föremål för socialtjänstens barnavårdsutredningar framgick en stark önskan om att få uppleva det ”normala” (Bangura Arvidsson, 2003, 281).

Eriksson anser att barnets bästa är en tolkningsfråga (Eriksson, 2003, 81). Hon resonerar i sin avhandling under rubriken ”Barnets bästa och faders våld” om lagen om barnets bästa 6 kap 2 § eventuellt kan vara ett övergrepp. Eriksson med flera författare menar att uttrycket kan fyllas med olika innebörd beroende på den sociala och kulturella kontexten som råder i en viss tid. I Bangura Arvidssons (2003, 276) avhandling kan man utläsa att barnavårdsutredningar har bristfälliga och ofullständiga bilder av fäder. Resultaten visar på en gemensam uppfattning om att barn är i behov av sin fader. I intervjuer med socialsekreterare framhävs bland annat en ambivalens av bilden av fäder. Ambivalensen handlar om de olika tolkningarna av barnets bästa. Å ena sidan uttrycker de intervjuade socialarbetarna en uppfattning att barns umgänge med sin far är viktig. Å ena sidan handlar ambivalensen om att barn behöver skyddas från sin pappa (ibid.)

Erikssons menar att gemensam vårdnad inrättas som norm sedan förändringar i föräldraskapet på 70-talet, med bakgrund till att det är för barnets bästa. *Den separerade kärnfamiljen* är ett begrepp som hon använder för att förklara politiska påtryckningarna för en modifiering av kärnfamiljen som institution. Hennes resultat visar på att oavsett hur relationen ser ut eller har sett ut mellan föräldrarna är gemensam vårdnad offentlig och rättslig praxis (2003, 61-64). Utifrån intervjuer med familjerättsekreterare framgår det en uppfattning om att våld som brukas mot modern endast är problematisk då modern är närvarande. Underförstått tycks då en separation medföra att våldet upphör och att barnet inte blir utsatt längre, och den separerade kärnfamiljen sätts i fokus (Eriksson, 2003, 310).

3.6 Internationell forskning om pappor som utövar våld

Forskare skriver att det har skett en utveckling på politisk nivå och hos praktiker när det gäller våld i nära relationer. De menar på att utvecklingen har lett till att problemområdet numera inkluderar barns säkerhet samt välmående och är därmed en angelägenhet för socialtjänsten. Konsensus råder bland forskare och specialister om att barn som under sin uppväxt upplevt våld i större utsträckning utsätts för psykiska och sociala svårigheter. Insatser för att ta itu med detta har mestadels inkluderat kvinnor och barn, men numera erbjuder även socialtjänsten behandlingsalternativ till män (Fatherstone & Pecker, 2007, 181; Skott, Francis & Kelly, 2006, 71). Flera forskare hänvisar till ett "gap" i den socialpolitiska sfären och i interventioner för våldsförövare som utövat våld i nära relationer. Gapet handlar om erkännande av män som fäder och syftar till att utveckla de faderliga aspekterna av individerna i behandlingsprogram, men i de senare skrifterna noteras det att denna aspekt alltmer erkänns av yrkesverksamma, behandlingsprogram och child protection services, speciellt i Storbritannien (Stanley m.fl., 2012, 265; Scott m.fl., 2006, 72; Featherstone m.fl., 2012, 256; Stover, 2013, 65). "Caring dads" och "Fathers for Change" är två program som har implementerat faderskapsrollen i behandlingsprogrammet och fokus på föräldraskapet pågår under hela behandlingen (Scott m.fl., 2006, 70; Stover, 2013, 65).

Featherstone m.fl. (2012, 255) menar på att det tycks förekomma spänningar inom fältet och att sakkunniga har splittrade åsikter om hur ett behandlingsprogram för våldsutövare bör utformas. Inte bara i termer av hur män bör erkännas, dvs. förövare eller fäder utan även att det finns en oenighet i frågan om hur flexibel eller standardiserad behandlingsmetoden ska vara. Åsiktsindelningen sker mellan de behandlingsprogram som identifierar män som förövare och de som identifierar de som fäder. Å ena sidan argumenteras det kring fördelarna med att införa faderskapet i behandling av våldsutövare där det bland annat framgår att i de behandlingsprogram där män identifieras som fäder ökar antalet frivilliga deltagare. En faktor till den ökningen kan bero på en inre motivation, en önskan om att bli en bättre pappa. Yttre motivationsfaktorer handlar om att män vill utveckla sitt faderskap för att inte förlora sina barn och sin partner. Experter på fältet menar också att sannolikheten att mannen fortsätter och avslutar behandling ökar genom konceptet faderskapet (Featherstone m.fl., 2012, 259). Män som är involverade i den sociala välfärden av deras barn är mer benägna att erkänna effekterna hans beteende har på sin familj. Detta kan öka effektiviteten av interventionsprocessen (Stanley m.fl., 2013, 270) Aktuella behandlingsprogram som konstruerar män endast som förövare är, enligt förespråkare, alltför endimensionell som inte tar itu med sakfrågan utifrån barnens välfärd (Featherstone m.fl., 2012, 260). Å andra sidan förs argument som menar på att utformningen av behandlingsprogram som engagerar klienter som fäder utesluter de som inte är det. Även kan det utläsas att förespråkare av interventioner med fokus på våldsaspekten uttrycker en oro över att integrera både behandling av våld i hemmet och utveckling av faderskapskunskaper i ett program. De anser att det är två krävande uppgifter som kan leda till bristande effektivitet då längden av behandling och dess kostnad kommer att öka (ibid).

Featherstone m.fl (2012, 275) menar att det inte finns några starka bevis på effektivitet på någon av interventionerna. En av anledningarna till bristande kunskap om effektivitet i behandlingsmetoden beror på begränsad evidens och datainsamling och därmed blir det svårt att kvantifiera framgångar och visa på

vilket system som är att föredra. Några av de fåtal forskningsförsök som ägt rum visar på ett starkt stöd för konceptet att identifiera män som fäder. Resultat och observationer pekar på att faderskapsrollen kan vara en bra ingång för att motivera männen till förändring och att fokus även bör läggas på männens roll som fader. Forskningsresultat tyder även på ett behov av att utforska den roll som faderskapet spelar för manliga förövare av våld i hemmet och för att överväga ytterligare om specialiserade program bör utvecklas (Stover, 2013, 70, Stanley m.fl., 2012, 264, 272).

4. Teori

Under denna rubrik presenteras och vidareutvecklas studiens teoretiska utgångspunkt, som i nästa kapitel används för att analysera den insamlade empirin. Studiens centrala frågeställningar berör främst socialarbetarnas uppfattningar kring pappor som utövar våld, samt socialtjänstens insatser till fenomenet. Inledningsvis beskrivs studiens övergripande teoretiska perspektiv, *Socialkonstruktivismen*, som ger teoretiska förslag på ”hur den sociala verkligheten och konkreta sociala företeelser är strukturerade och fungerar” (Barlebo Wennerberg, 2000, 69). Därefter presenteras en kortare redogörelse av *ny-institutionell teori* som är en utveckling av traditionell institutionell teori, och tydligt kan länkas till socialkonstruktivismen (Eriksson-Zetterquist, 2009, 7). Ny-institutionell teori har tillämpats i studien för att belysa och tolka socialtjänstens agerande på organisationsnivå.

4.1 Socialkonstruktivism

Peter L. Berger och Thomas Luckmann är upphovsmän till den första moderna produktionen av en teori inom socialkonstruktivismen (Barlebo Wenneberg, 2000, 70) och introducerade begreppet *sociala konstruktioner* redan på 70-talet (Payne, 2008, 29). Verklighet och kunskap är två nyckeltermen i deras diskussion om socialkonstruktioner. De hävdar nämligen att kunskap är något som uppstår socialt och att det är den som styr människors handlande och bild av verkligheten (Berger & Luckmann, 2003, 12). Enligt dem skapas verkligheten genom tre parallella

processer. Dessa är externalisering, objektivering och internalisering. I externaliseringsprocessen sprids uppfattningar och handlingsmönster till andra människor genom sociala interaktioner. En tendens som ofta uppstår i samspel med andra människor är att det som kallas för *typifieringar* formas. Typifiering är det som en människa gör för att sortera sina intryck, exempelvis via kategorisering (Barlebo Wennberg, 2000, 70-73). Sättet att dela in upplevelser och händelser ligger till grund för hur den enskilde uppfattar världen, och därmed blir indelningen för denne giltig. Det är via språket gemensamma typifieringar skapas. (Berger och Luckmann, 2003, 57, 86). Dessa resulterar i ömsesidiga vanemönster som möjliggör sociala institutioner och institutionell ordning i samhället. Objektivering är då människor tar institutionerna för givet och tillägnar dem som något externt, något som existerar oberoende den enskildes tycke och existens. Internalisering sker bland annat under olika socialisationsprocesser såsom uppväxt samt via skola och i arbetsliv. Människan lär sig i detta skede kunskap av den sociala världens normer och institutioner och detta blir en del av personens egen verklighet (Barlebo Wennberg, 2000, 71-73).

Vivien Burr (1995, 2) beskriver i boken *An introduction to social constructionism* att det inte finns någon enhetlig eller adekvat definition på socialkonstruktivism. Burr listar istället upp fyra grundantaganden som inom socialkonstruktivismen anses som grundläggande beståndsdelar (1995, 2-4).

1. Kunskap är något som skapas.

Inom detta perspektiv är det av högsta relevans att ifrågasätta den kunskap som framkommer som naturlig eller naturbestämd. Objektiv kunskap kritiseras. Kunskap om världen, utifrån detta perspektiv, kan ses som ett resultat av människans sätt att kategorisera och konstruera världen istället för en spegelbild av vad den egentligen är (ibid).

2. Historisk och kulturellt format

Världen som vi förstår den, kategorierna och koncepten, är kulturellt och historiskt betingande. Vad som anses vara normalt att göra eller tänka kring ett fenomen förändras, enligt socialkonstruktivismen, över tid och rum. Därmed är all förståelse relativ. Vår förståelse av världen är kontextuellt bunden, men också beroende av bestämda sociala och ekonomiska arrangemang som råder i den kulturen vid det tillfället (ibid).

3. Kunskap genom sociala processer

Sättet vi människor förstår världen skapas och upprätthålls genom sociala processer dvs. kunskap skapas genom att människor konstruerar den emellan. Det är genom den dagliga interaktionen, speciellt via språket, som våra visioner av kunskap tillverkas och fasthålls (ibid).

4. Sociala handlingar och kunskap

Konstruktioner tar olika form beroende på vilken kontext och specifik världsbild som en person integreras in i och därmed bidrar eller inbjuder alla olika sociala konstruktioner till olika handlingar. Konstruktionen om vad kunskap och sanningar är får med det sociala konsekvenser. Vissa handlingar anses som legitima, naturliga och självklara, medan andra handlingar framstår som otänkbara (ibid).

4.2 Ny-institutionell teori

John Meyers och Brian Rowans artikel *Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony* (1977) är ett centralt verk som var med och formade den ny-institutionella teorin. Vidare utvecklades teorin sedan av DiMaggio och Powell (1983). Ny-institutionalismen motsäger tidigare resonemang att organisationer är rationella, strategiska och målinriktade. Istället belyser teorin att organisationer inte ingår i ett slutet system, utan påverkas och influeras av omgivningen och institutionella faktorer. Centralt för ny-institutionalismen är att

undersöka hur institutionell aktivitet skapar och formar sociala handlingar (Grape, Blom & Johansson, 2006, 12, 17). Begreppen nedan används i ny-institutionell teori för att förklara organisationers sätt att organisera sig och ge förståelse för varför organisationer tenderar att bli alltmer homogena/lika varandra.

4.2.1 Organisationsfält

Begreppet organisationsfält illustrerar omgivningens betydelse för organisationer. Dels skapar omgivningen organisationer, dels skapas den av organisationer. Inom ett fält där samverkan mellan aktörer sker påverkas dessa av andra, både genom kulturella och normativa processer på en nationell och internationell nivå. Fältet utgörs av alla verksamheter som på något sätt är kopplade till varandra. Det kan vara organisationer som bidrar med resurser, ekonomiska, professionella eller kunskapsmässiga, eller organisationer som ger upphov till restriktioner såsom media (Eriksson-Zetterquist, 2009, 72-74).

4.2.2 Isomorfism

Att organisationer förhåller sig ständigt till andra organisationer inom fältet resulterar i att en homogeniseringsprocess är ofrånkomlig. Processen leder till att organisationer alltmer efterliknar varandra. Inom ny-institutionell teori diskuteras detta utifrån begreppet isomorfism och ses som en central del av organisationers institutionalisering. (Eriksson-Zetterquist, 2009, 78). DiMaggio och Powell (1981, 150) har identifierat tre olika processer som bidrar till organisationers ”isomorphic change”, tvingande, mimetisk och normativ isomorfism. En organisation kan öka sin legitimitet och delaktighet genom att anpassa sig utifrån andra på fältet. Enligt Eriksson-Zetterquist (2009, 82) blir organisationer mer framgångsrika samt får lättare att överleva genom isomorfism.

Tvingande isomorfism är en följd av formella och informella påtryckningar från aktörer som en organisation är beroende av, men kan också vara en följd av kulturella förväntningar i samhället (DiMaggio & Powell, 1981, 150). Staten utgör en stark tvingande kraft då den kommer med politiska påtryckningar såsom lagstiftning och reglering av resurser (Eriksson-Zetterquist, 2009, 79). *Mimetisk isomorfism* sker när organisationer medvetet eller omedvetet imiterar andra

framgångsrika organisationer. Imitation är ett sätt att ge organisationer legitimitet och utforma de på ett tryggt sätt. Då det redan finns beprövade kunskaper och metoder skapar imitation en känsla av trygghet (Dimaggio & Powell, 1981, 151). *Normativ isomorfism* utgår primärt från en professionalism som strävar efter att skapa en gemensam förståelse, gemensamma värderingar och klargöra vilka metoder och förhållningssätt som anses lämpliga för de enskilda inom organisationen att anamma. Normerna inom professionen integreras genom socialisationsprocesser som sker under studier och praktiken (Dimaggio & Powell, 1981, 152).

4.2.3 Legitimitet, formell struktur samt myt

Begreppet *legitimitet* är relevant i diskussionen om relationen mellan organisationen och dess omgivning. Ett sätt att erhålla organisatorisk legitimitet är att utforma organisationen efter kulturella och samhällseliga ideal och normer (Grape m.fl., 2006, 98). Dock hotas legitimiteten om olikheter uppstår mellan omgivningen och organisationen. Påtryckningar kan yttra sig genom ekonomiska, legala, och sociala restriktioner, samt kan legitimitetsbehovet bidra till att organisationernas handlingar begränsas. Ett exempel på en vanlig källa till legitimitet är lagstiftande organisationer (Eriksson- Zetterquist, 2009, 65). Källor som denna utgör *formell struktur*, med det menas att organisationer anpassar sig till institutionaliserade spelregler, dock speglar inte den formella strukturen organisationen egna interna krav. Den kan istället ses som en spegelbild av de *myter* som finns i den rådande institutionella omgivningen, samt som ett redskap för att bidra till legitimitet (Eriksson- Zetterquist, 2009, 65).

5. Resultat och analys

I detta avsnitt redovisas och analyseras studiens insamlade empiri. Empirin består av, som tidigare nämnt, intervjuer med sex socialarbetare som har erfarenhet av att arbeta med våldsamma pappor. Mönster som påvisats i intervjumaterialet knyts i detta kapitel samman med valda teorier, socialkonstruktivism och ny-institutionell

teori, samt tidigare forskning. Resultatet presenteras under tre huvudteman. Dessa är *strukturell utformning*, *behandlingsarbetet* och *uppfattningar-våldsamma män*. Varje tema är indelat i underrubriker som behandlar de mönster som framkom under intervjuerna. Citat från informanterna används för att åskådliggöra och illustrera resultaten.

5.1 Strukturell utformning

5.1.1 Nytt område inom socialtjänsten.

I samtliga (6/6) intervjuer framkom det att arbetet med våld i nära relationer är ett relativt nytt fenomen inom socialtjänsten och som har uppkommit på 2000-talet.

Våld i nära relationer har alltid funnits, men samtidigt är det ett ganska nytt område. Det har inte funnits i 25 år (Bea).

Frivilliga organisationer har fram till slutet på 90-talet tagit det största ansvaret för kvinnor som utsatts för våld. I och med ett ökat politiskt intresse vid denna tidpunkt tog stat och kommun över ansvaret. Innan kvinnorörelsen uppmärksammade fenomenet mäns våld mot kvinnor på 70-talet var det inte en fråga för offentligheten och den politiska dagordningen. Utan det var en privat angelägenhet som beaktades som en normal företeelse (Mattson, 2011, 4-5). Synen på våld i nära relationer som fenomen har alltså förändrats med tiden i Sverige. Enligt socialkonstruktivistiska teoretiker förändras vår gemensamma förståelse av ett fenomen över tid. Det som anses vara normalt och acceptabelt i en viss tidsepok kan tolkas annorlunda 10, 25, eller 100 år senare. (Mattsson 2010, 28; Burr, 1995, 3). Våld i nära relationer är ett exempel på detta, då fenomenet gick från att anses vara ett individuellt problem till att tolkas som ett socialt problem som ska åtgärdas genom samhälleliga insatser. Konstruktion av sociala problem beror enligt socialkonstruktivister på samhällets uppfattningar och föreställningar av problematiken. Om ett fenomen anses viktigt att ses över och åtgärdas definieras det som ett socialt problem (Mattsson, 2010, 29).

Merparten (5/6) av intervjupersonerna nämner att satsningar, när det gäller våld i nära relationer, började med att hjälpa och stötta utsatta kvinnor och barn. Därefter

har ett behandlingstänk på enheterna kring mannen utvecklats. En av respondenterna reflekterar över detta så här:

Om man tittar på historiskt sätt så är det först på senare år som man faktiskt börjar jobba med de här männen som utövar våldet. Medan man har haft olika boende för kvinnor och grejer ända sen 80-talet, tror jag första gången man i Sverige startade kvinnojourer /.../ Medan männen har blivit behandlas som någon slags farliga... ”lås in de bara”. Ok visst de betar sig ju väldigt svinaktiga, höll jag på att säga så här, men man betar sig ju väldigt dumt givetvis, men det är ju inte bara så enkelt att det hjälper att låsa in de. Jag menar, vad gör man åt det problemet?! (Eddie)

I respondentens uttalande ovan kan det utläsas att det var vanligt att placera män som utövar våld i fängelse utan att erbjuda behandling, och det är först för några år sedan som kommunen har börjat utveckla behandlingsinsatser för män. I regeringens prop. 2006/2007:38, 23 redogörs det för första gången att det är viktigt att socialtjänsten organiserar insatser till förövarna. Enligt Lindén (2012, 85) konstaterar Socialstyrelsen att området har varit eftersatt samt att socialtjänsten av tradition placerat våldsutövare inom kriminalvårdens ansvarsområde då utförande av våld är en kriminell handling. På senare tid har det skett ett skifte och behandlingsinsatser för dessa män har utvecklas både inom kriminalvården, socialtjänsten och ideella verksamheter (socialstyrelsen, 2010, 3). Behandlingsreformer med våldsutövare kan utläsas i internationell forskning (Stanley m.fl., 2012, 265; Scott m.fl., 2006, 72; Featherstone m.fl., 2012, 256; Stover, 2013, 65) samt i artikel 16 i Europarådets konvention, *om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet* som fastställdes år 2011.

Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan socialtjänstlagen och Europarådets konvention ses som institutionaliserade riktlinjer som baserar sig på gemensamma och delade kunskaper. Sociala konventioner såsom dessa uppfattas oftast som gällande och legitima och formar exempelvis vad socialtjänsten *gör* (Payne, 2008, 29-30). Samtliga kommuner där respondenterna arbetar har antagit ett helhetsperspektiv och arbetar numera med hela familjen.

Socialtjänsten har ju antagit att vi ska jobba med den här frågan utifrån ett helhetsperspektiv/.../ Ja, det både kvinnan och mannen, den som är utsatt och den som utövar och barnet som bevittnar som lever i det (Bea).

Utifrån ny-institutionell teori kan regeringens beslut om att alla kommuner även ska införa insatser till våldsutövarna ses som *tvingande isomorfism*. Staten, som har en stark tvingande kraft, förutsätter att kommunerna anpassar sig efter deras krav (Eriksson - Zetterquist, 2009, 79). Handlingsplanen (Skr. 2007/08:39) som regeringen har utarbetat kan förstås som det ny-institutionalismen benämner *formell struktur*. Innehållet riktar sig både till socialnämnden, socialtjänsten samt frivilliga organisationer. I den framhålls det att ett helhetsbegrepp ska tillämpas i frågan om våld i nära relationer. Det innebär att:

/.../nämnden utövar ansvaret för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld även har ansvar för personer som utövar våld erbjuds det stöd och den hjälp som de kan behöva för att kunna förändra sitt beteende (Socialstyrelsen, 2011b, 151).

Ett krav som har ställts på kommunerna, för att uppnå detta, är att alla kommuner ska ha en uppdaterad individuell handlingsplan. Samtliga respondenter utom en berättar att en uppdatering av handlingsplanen ägt/kommer äga rum (med en intervall för 2 år sedan till i år). En respondent resonerar kring ambivalensen i och med att Socialstyrelsen vill erhålla ett helhetsbegrepp i arbetet mot våld i nära relationer, men inte nämner mannen i sina riktlinjer i utformningen av den nya handlingsplanen samt i Socialstyrelsens utredningsarbete.

Det är ju mest kring kvinnorna och barnen, men också omkring papporna/.../det kom riktlinjer, det här arbetet kom nu för två år sedan/.../det var 4 sidor kring våld i nära relationer /.../och ordet *man* var inte nämnd en enda gång. Han var nämnd som förälder. Förälder var nämnd två eller tre gånger, så det handlar ju enbart om kvinnor och barn. Socialstyrelsen kollar vårt arbete omkring kvinnor och barn. Det har de redan börjat med och det är först /.../2015 ska de börja *ställa frågan* om kommuner *har* ett erbjudande till män. Ja, de delar ju upp i grupper. De använder verkligen kniven (gestikulerar tre separata delar i luften) barn, kvinnor, och män. Där försöker vi ju jobba det här mycket mer helhetligt och se att ”du kan inte jobba med barn, utan tänka de andra också”. Men för en byråkrat i Stockholm som socialstyrelsen så går ju det an då <sägs med en ironisk ton> (Aaron).

Helhetsbegreppet kan utifrån informantens uttalande kopplas till begreppet *myt* som nämns i ny-institutionell teori. Tillämpning av helhetsbegreppet i handlingsplanen, den formella strukturen, likställs inte med socialstyrelsens riktlinjer och utredningsarbete. En myt behöver inte påverka reella arbetsuppgifter

i en verksamhet, i detta fall socialnämnden, utan har mer en symbolisk betydelse. Myten skapar dock legitimitet genom att återspegla de organisationsförändringar som sker både internationellt och nationellt (Eriksson - Zetterquist, 2009, 79). Informantens uttalande ovan visar även på att det är oklart vad som formar isomorfa förändringar. En fråga ny-institutionell teori ställer sig påminner om det filosofiska dilemmat "vad kom först, hönan eller ägget?". Som tidigare nämnt påverkar aktörer inom ett visst fält och formella strukturer ömsesidigt varandra och det är en pågående process (Eriksson - Zetterquist, 2009, 85).

5.1.2 Resurser

I diskussionen om arbetet med våld i hemmet tas även den ekonomiska aspekten upp hos alla informanter utom en. Bea säger att det är

.../många som slåss om pengarna och i vår värld, våld i nära relationer, så lever många på projektpengar. Det är ju inte ett högprioriterat område ännu. Så är det ju om man ska vara krass.

Berit förklarar vidare att "det är ingen hög status och kommunerna satsar inte jätte mycket pengar på detta". Vidare berättar hon att hennes och en kollegas (som arbetar mest med männen) anställning är projektbaserad. Projektanställd är även Aaron. Eddie arbetar inte med männen på heltid och menar att "det vore rätt korkat att inte satsa på i varje fall en heltidstjänst på de som kanske är orsaken till varför kvinnor utsatts". Dan berättar att "hans" kommun ska anställa sex personer på heltid, varav en som kommer att arbeta enbart med männen. Han framhäver dock en medvetenhet om andra kommuners situation då han säger "en ganska stor satsning jämfört med andra kommuner skulle jag gissa". Resultatet tyder på att en gemensam uppfattning på områdets ekonomiska status, samt att resurstillförseln skiljer sig från kommun till kommun.

.../politikerna vet om att vi söker (resurser) och att vi inte är permanenta. Det ger de ett ansvar att de ska ta hand om det här när projektpengarna upphör. Så det händer ju nu då och nu är vi där, vi har vi pengar ut det här året och sen från år 2014 så måste politikerna ta beslut om hur det här ska bli (Aaron).

Uttalandet ovan illustrerar merpartens (4/6) diskussioner i det empiriska materialet. Kommentaren innehåller en medvetenhet om att politiker till stor del

påverkar verksamhetens stabilitet och handlingsutrymme. Payne, (2008, 30, 44) menar att en arena som socialt konstruerar det sociala arbetet är den politiska. När strukturer inom socialt arbete konstrueras blir det centralt att lyfta fram samhällsliga maktstrukturer. Makt i samhället, enligt Berger och Luckmann (2003, 140), är en avgörande faktor som styr bilden av verkligheten. I diskussionen om resurser från den politiska arenan framgick det även, av flertalet intervjupersoner, att det var svårt att få beviljat stöd i utbildningssyfte. Dessutom lyfter samtliga respondenter utbildningens betydelse i arbetet med denna problematik. Utvecklingen av arbete med män som utövar våld styrs av ekonomiska arrangemangen som beslutas på politisk nivå i rådande kontext (Burr, 1995, 3).

5.2 Behandlingsarbetet

5.2.1 Att skapa en relation

Alla intervjupersonerna nämnde i intervjuerna vikten av att skapa en relation med männen/papporna som har utövat/utövar våld för att kunna arbeta vidare med deras problematik. Samtliga poängterar att det är viktigt att bjuda in männen till ett öppet klimat där de känner att de blir tagna på allvar och inte känner sig utdömda. De menar att detta är en central del i arbetet med männen för att få de att prata om vad som har hänt och påbörja/fortsätta behandling.

Jag tror ju att för det första är viktigaste är att få ett möte och en relation. Liksom att männen ser att man sitter kvar och att man inte ryggar näsan åt det man berättar. Att de blir tagna på allvar, liksom att det inte finns några fördömanden eller pekpinningar hur saker och ting ska vara. Det tror jag är en viktig ingång, att faktiskt försöka se att det är en människa man har framför sig och inte någon som har begått ett vidrigt brott eller så här (Eddie).

Yrkesutövarna menar vidare att en central del i mötet med männen/papporna är att tydligt framföra att beteendet som de utför inte är acceptabelt. Framförandet av den delen i arbetet är av delikat art och ska därmed utföras utifrån ett humanistiskt synsätt.

./../och om man är ärlig och ödmjuk så kan man också vara rätt så, man kan också säga rätt så hårda saker./../man kan säga saker som de inte tycker om, om man säger det på ett ödmjukt sätt, utifrån att man bryr sig faktiskt om de och deras situation på nått sätt. Då tror jag faktiskt man kan säga rätt mycket. Man kan säga vad man tycker, man kan säga det är inte alls okej eller det här du gör

nått som är helt oacceptabelt eller vara lite mer, kanske konfrontativt/---/ man måste ändå förmedla till de först ”att även om jag tycker så här så ser jag inte på dig som världens avskum eller nånting åt det hållet, utan du är en person som har hamnat i en jobbig situation och du har faktiskt makt att påverka det här och jag respekterar dig så pass mycket att jag säger vad jag tycker /.../ (Dan).

Intervjupersonerna beskriver ett gemensamt förhållningssätt i mötet med männen som kan likställas med det som kallas för normativ isomorfism. Normen inom intervjusubjektens yrkesgrupp är att inte vara moraliserande och dömande i mötet. Istället ska det på ”rätt sätt” konstateras tydligt att våldsutövningen inte är okej. Yrkesgruppen har en gemensam förståelse av vilket tillvägagångssätt som ska tillämpas i mötet. Denna gemensamma förståelse synliggör professionalism, som är orsaken till normativ isomorfism (Grape m.fl., 2006, 182; Eriksson – Zetterquist, 2009, 80).

5.2.2 Arbetsmetod

Det är ett flertal behandlingsformer, för män som utövar våld i hemmet, som nämns under intervjuerna. Ärendena som hanteras beskrivs av informanterna som komplexa och vidare menar de flesta (5/6) att behandlingen bör anpassas till varje enskild individ då alla är olika.

Vi jobbar lika komplext som ärendena/---/det aldrig färdiga enkla lösningar. Man måste uppfinna hjulet hela tiden, i princip så är det så. Så man får använda det funkar. Ibland kan man bara använda standardiserade evidensbaserade material /.../ ibland så funkar det inte alls, ibland är det bara MI, motiverande intervjuer, som funkar. Gruppverksamheter funkar på vissa /.../ De första gångerna få man ju kartlägga, och undersöka /.../Och sen när den kartläggningen har gjort så kan man ju börja jobba med KBT och varseblivning och så och MI hit och dit. Men det ser väldigt olika ut (Bea).

Det framkommer alltså ingen enhetlig renodlad arbetsmetod som intervjupersonerna använder sig av. Däremot finns det gemensamma beståndsdelar som samtliga informanter tar upp i intervjuerna. Alla (6/6) sätter våldsaspekten i fokus när det gäller behandlingsarbetet med männen. Återkommande målsättningar i alla intervjuer är att pappan måste erkänna våldet som han har utfört, att pappan måste ta ansvar för sin handling, att undersöka våldet i sitt sammanhang och att tala om vad våld är och dess konsekvenser. Speciellt gäller det barnets utsatthet och vilken skada barnen tar i och med

våldshandlingar i hemmet, samt att finna verktyg för att hantera svåra känslor och finna alternativa lösningar till våldshandlingen. Dessa beståndsdelar ligger i linje med grunderna i ATV. Alla intervjupersoner erbjuder männen som utövar våld individuella samtal samt har de flesta haft/har eller kommer att implementera icke-våldsgrupper.

Antingen kommer man hit och så går man individuellt i en samtalskontakt. Där man sitter själv med en behandlare. Eller så kan man gå i en grupp. Vi har ju, den är inte igång just nu. Men vi har ju haft igång en icke-våldsgrupp under vad blir det, måste vara nästa 3 års tid med löpande intag och utgångar/.../Den gör vi enligt den här manualen /.../Det är faktiskt Per Isdal tillsammans med Utväg Göteborg, Utväg Södra Elfsborg som har arbetat fram, så det är en manual baserad icke-våld gruppbehandling. /.../Vi har ju också enskilda samtal och man kan ju säga så här när det gäller våld så arbetar vi inte efter den här manualen, men det finns ju mycket som vi använder oss av (Carl).

I samtliga intervjuer framkom det att samtliga enheterna är inspirerade av Per Isdals arbetsmodell, ATV. Alla utom en har utbildning i ATV eller ska utbilda sig i metoden. En informant poängterar att Norge är en ledande nation inom området och att ATV är en etablerad modell som har spridit sig till Sverige.

Norge har ju jobbat jätte länge med detta och är långt framme, så det sprider sig ju så där. Så det är många i Sverige idag som jobbar med det /.../Det är ju Per Isdals utbildning då. Så den ska vi gå på nästa vecka, så vi har ju tänkt att vi ska ha grupper till män då, som har utövat våld (Bea).

ATV- modellen utifrån citatet ovan beskrivs som en trend vars idé har spridit sig från Norge till Sverige och implementeras i flera organisationer. Dessutom framträder det genom att flertalet av respondenterna inspirerats av modellen. Förstudien av Socialstyrelsen (2011a, 15) visar på liknande resultat gällande arbetet med män som utövar våld. Studien synliggör ATV-modellens dominans inom området. Ny-institutionell teori förklarar organisationernas drivkraft att efterlikna varandra med det som beskrivs som mimetisk isomorfism. Organisationer imiterar andra organisationer som framställs som framgångsrika för att säkerställa sin egen legitimitet (Grape m.fl., 2006, 182, 186).

En av informanterna förklarar vidare att enheten har en vision för framtida arbete med pappor som utövat våld. Visionen bygger på att flytta fokuset till

föräldraskapet, med det menas att arbeta mer med mannen som *förälder* i behandlingen.

Men nästa perspektiv blir mycket mer utifrån föräldraskapet asså att vi jobbar med en kvinna som förälder eller en man som förälder till ett barn som ska ha två snälla, stora föräldrar som stärker, som kan vara bra föräldrar /.../man säger att föräldrar ska vara stora, starka, snälla och kloka. Gör man något som handlar om våld så är man inte så snäll längre, heller inte så klok kanske, men man är fortfarande stor och stark, men då är det viktigt att man tonar ner det där stora och starka och blir snäll och klok igen.

Internationell forskning talar för att fokus på vissa organisationer som arbetar med män som utövat våld har skiftat mer till föräldraskapet och fadersrollen. Resultaten i forskningen tyder på att interventioner där föräldrarollen betonas inte har utvärderas tillräckligt så att generella slutsatser av dess effekt kan tas (Skott m.fl., 2006; Featherstone & Peckover, 2007; Stover, 2013; Stanley m.fl., 2012). Respondentens uttalande är ett ytterligare exempel på en mimetisk isomorfism. Organisationens vision påminner om de interventioner som beskrivs i den internationella forskningen. Ny-institutionella teoretiker menar att organisationer påverkar och påverkas av alla aktörer som är kopplade till varandra på fältet, både internationellt och nationellt (Eriksson-Zetterquist, 2009, 73).

5.3 Uppfattningar - våldsamma fäder

5.3.1 En fars vilja

I fem av sex intervjuer påpekar intervjupersonerna att de flesta fäderna som de har mött vill vara bättre föräldrar än vad de är. Det första citatet under detta stycke illustrerar majoritetens uppfattning om att papporna som utövar våld i hemmet egentligen inte vill skada sitt barn. Citatet under det är ett uttalande från en av intervjupersonerna som skiljer sig från majoritetens uppfattning. Informanten menar att det finns pappor som inte vill sina barn väl och att det är en myt som hägrar. Vidare menar informanten att det är något som är tabu att tala om, även är informanten osäker om det är något som diskuteras på socialhögskolan.

För att jag har nog inte träffat någon *än* i det här jobbet som inte vill vara en bra pappa. Det är ju ingen som säger att jag har som mål att vara en dålig pappa, som vill någon illa. Sen kanske man gör barnen illa, på olika sätt, men utan att egentligen ha den avsikten (Carl).

Jag tror att vissa människor faktiskt, ja... jag tror att det är en myt att alla vill sina barn väl. Det finns folk som inte vill det. Jag vet att det inte är populärt, det får man inte säga nästan.../Jag vet inte men det får ni inte höra så ofta på... jag vet inte hur det är nu på utbildningen. Det finns människor som är helt olämpliga som förälder, så enkelt är det! (Dan).

Normativ isomorfism kan tolkas genom att majoriteten av informanterna skildrar en gemensam uppfattning och åsikt gällande fädrens vilja att vara en bra pappa. Reflektionen i det sist nämnda citatet går i enlighet med ny-institutionalismens tankar om att normer internaliseras in genom exempelvis studier. En gemensam förståelse inom en viss yrkesgrupp av ett fenomen formas också genom socialisationsprocesser på arbetsplatsen (Dimaggio & Powell, 1981, 152).

5.3.2 Att "få" vara pappa

När frågan om hur informanterna tänker kring om att *få* vara förälder när våld har förekommit i hemmet ställdes, svarade samtliga informanter på liknande sätt. I samtliga intervjuer betonas vikten av att göra enskilda bedömningar och titta på hur varje enskilt barns situation ser ut. Alla respondenter markerar i sina uttalanden att barnet och kvinnans säkerhet ska komma i första hand när det gäller frågan om umgänge mellan far och barn. Därefter skiljer sig respondenternas diskussioner gällande barnets bästa åt.

Ja, föräldrarna som man ska säga har ju inte rätt till sina barn utan det är barnen som har rätt till sina föräldrar. Det är svårt att säga generellt om det, men det är en jätte viktig fråga men i vissa fall så tycker jag djupt problematiskt att ett barn ska behöva umgås med någon som har utövat våld mot mamman eller mot dem själva. Men ändå är det ingen lösning kanske att kapa av, bara ta bort pappan eller den som har utövat våld. För att man har med sig sin historia eller sin förälder ända och då är det viktigt att få detta reparerat /.../ Jag tänker i de flesta fall så är det viktigt att ha kontakt med båda sina föräldrar. Så länge man inte riskerar att återupprepa misshandeln eller återupprepa traumat, och det behöver ju inte vara fysisk våld längre utan då kan det vara att med sitt agerande asså psykisk eller latent är på ett sätt mot sina barn, som skrämmer barnen /.../ så den här frågan om man får vara förälder när man har gjort detta. Det får man ju bedöma i varje enskilt fall tycker jag. (Aaron)

Å ena sidan diskuteras barnets bästa med fokus på barnets rätt att ha kontakt med sin fader. Å andra sidan barnets bästa med fokus på barnets rätt att slippa ha någon kontakt med sin fader.

Det här man pratar ganska mycket om, det här att barnen har rätt till sina föräldrar, till exempel. Vi pratar om rätten att slippa träffa sina föräldrar när man har varit utsatt. Just av det skälet att man kanske är rädd, behöver ha hjälp att ta sig ut det här akuta (Bea)

Berit fyller i resonemanget med: Asså inom vårt team. Jag ska inte säga att det är en pågående diskussion bland resten socialtjänsten, utan där lever föräldrabalken ganska starkt ju /---/ Men ibland handlar det ju om barnet rätt att slippa sina föräldrar. Och det har väl inte sjunkit in riktigt. Utan det är föräldrarnas rättigheter som styr mycket.

Resonemangen grundar sig på 6 kap 2 a § i Föräldrabalken som beskriver att barnet har rätt till båda sina föräldrar och att beslut om umgänge tas till vad som anses barnets bästa. Såsom i Bangura Arvidssons (2003, 276) avhandling uttrycks en ambivalens av i vad barnets bästa är. Tre av informanterna betonar barnens rätt att ha kontakt med sina föräldrar och ser umgänget som en viktig del i barnens liv, men umgänget ska ske under säkra former. Hos de andra deltagarna ligger fokus mer på att barnet ska ha rätt att slippa sina föräldrar och att umgänget mer ses som föräldrarnas rättighet än barnets. Eriksson (2003, 81) anser att barnet bästa är en tolkningsfråga och hävdar att det kan vara ett övergrepp då innebörden beror på sociala och kontextuella förhållanden. Synen på barn har förändrats mycket de sista femtio åren och det är nyligen som barn har börjat betraktas som människor med rättigheter. Under de senaste decennierna ses radikala förändringar även i riktlinjerna för föräldrars uppfostran. Exempelvis var aga fram till år 1979 en accepterad uppfostringsteknik. Idag har attityden i Sverige angående våld mot barn övergått till en nolltolerans. Förståelsen av verkligheten ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv är historiskt och kulturellt relativ (Burr, 1995, 3).

På frågan om vad de uppfattar vara vanligast, att föräldrar får eller inte får vara förälder då våld har förekommit i hemmet, svarade majoriteten (5/6) att det är vanligast att få vara förälder, med en viss begränsning i umgängets omfattning. Detta kan härledas till begreppet *den separerade kärnfamiljen*, som enligt Eriksson (2003, 61-64) är ett uttryck för politiska påtryckningar om kärnfamiljen som en

institution. Oavsett hur relationerna i familjen ser ut har en norm upprättats i samhället, att så långt som möjligt ska ett gemensamt föräldraskap utföras.

5.3.3 Föräldraskapet som ingång till förändringsarbete

Samtliga intervjupersoner beskriver att det finns olika ingångar som används för motivera män som utövar våld till behandling/fortsatt behandling. När det gäller pappor som utövar våld är deras barn och föräldraskapet, enligt fem av sex intervjupersoner, som är den mest effektiva ingången för att motivera till fortsatt behandling.

Barnen tycker jag är den bästa motivationen (Carl).

Det är utifrån asså att de ser att barnet behöver sin pappa som är adekvat som kan ta hand om de viktigaste bitarna. Det ju dörren in kan man säga då. Det är ju där man kan börja. Föräldraskapet är jätte viktigt när det finns barn. Den är ju nästan alltid en succé kan man säga (Aaron)

I arbetet med våldsutövande män som har barn beskriver fem av sex informanter att de inledningsvis vänder sig till förövaren i egenskap av deras fadersroll. Berger och Luckmans (2003, 57) begrepp typifiering kan tolkas genom att informanterna inte enbart identifierar/kategoriserar som våldsutövare, utan även som far till ett barn. Respondenterna frågar bland annat våldsutövarna hur de tror barnen tänker och mår när de ser våldsakten. De ställer även flertalet frågor om hur pappan tror barnen uppfattar honom samt hur han känner när han vet vad hans barn har fått uppleva. Enligt Plantin (2001, 207-208) är faderskap är en kategori som socialt konstruerats och rekonstrueras genom individuella, strukturella och kulturella processer. Vidare hävdar han att de allmänna sociala normerna kring faderskap påverkar mäns tankar och agerande. Normen för samtida samhällets syn på hur en pappa ska vara framkommer i Bangura Arvidssons (2003, 281) avhandling. Det handlar om bland annat att vara närvarande, aktiv och även vara en bra förebild. I hennes resultat beskriver hon att denna normalitet var något som papporna hon intervjuade var medvetna om och något som de önskade att uppnå. Internationell forskning har visat på att barn och faderskapet är en ingång som fungerar som motivation till behandling (Stover, 2013, 70).

6. Sammanfattande diskussion

I följande kapitel sammanställs och diskuteras studiens huvudresultat utifrån uppsatsen grundfrågor. Dessutom diskuteras resultaten och uppsatsens innehåll utifrån författarens egna reflektioner, samt presenteras förslag på framtida studier angående arbetet med fäder som utövar våld.

Syftet med uppsatsen var att undersöka och analysera hur socialarbetare arbetar med pappor som utövar våld i hemmet, samt vilka uppfattningar/föreställningar de intervjuade har kring våldsproblematiken. Resultatet som presenteras i studien gäller inte för, som tidigare nämnt, några generella slutsatser. Utan genom informanternas uttalanden framkom snarare det kontextuella unika på olika enheter med koppling till socialtjänsten runt om i Södra Sverige.

Resultatet i studien tyder på att det har skett en utveckling inom socialtjänsten gällande arbetet våldsamma pappor de senaste tio åren, behandlingsinsatser har inrättats i samtliga respondenters kommun. En bidragande orsak till utvecklingen, som nämns i intervjuerna, är direktiven från Socialstyrelsen om att inta ett helhetsperspektiv i frågan om våld i nära relationer. En informant beskriver dock att helhetsbegreppet inte fullt ut har implementerats och att männen/fäderna i viss mån fortfarande är osynliga i arbetet mot våld i nära relationer. Majoriteten av socialarbetarna beskriver området som lågprioriterat och att det är svårt att utvecklas kunskapsmässigt. Detta då området inte har de ekonomiska förutsättningarna. Enligt det empiriska materialet framkom det att beslut på politisk nivå till stor del påverkar verksamhetens utformning och utveckling. Genom att utgå från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och ny-institutionell teori synliggörs den politiska arenans makt och tvingande kraft som till stor del avgör konstruktionen av det sociala arbetet.

I studien framkom det flera centrala element i förändringsarbetet med våldsamma män/pappor. Bland annat uttryckte samtliga informanter att det är viktigt att skapa ett öppet klimat, där män/fäder vågar prata om sin problematik och inte känner sig utdömda. Genom att skapa ett öppna klimatet kan socialarbetarna också tala om

våldet, som informanterna menar är en mycket centralt del i förändringsarbetet. Studiens resultat indikerar på att samtliga informanter använder sig av behandlingsmetoder som har inspirerats av Per Isdals modell, ATV. Fokus på våldsaspekten är genomgående gällande behandlingsarbetet med män/fäder som utövar våld, men i det empiriska materialet framkom det även att en respondent har en vision om att arbeta mer utifrån föräldraskapsaspekten. I resultatet framgår det att majoriteten inledningsvis konstruerar förövare som fäder och använder föräldraskapet som ingång för att motivera fäder till behandling. De beskriver att föräldraskapet är den mest effektiva ingången. Informanternas liknande svar på vad som är centralt och hur de arbetar kan utifrån Ny-institutionell teori beskrivas som ett resultat av mimetiska och normativa isomorfa krafter.

Respondenternas föreställningar/uppfattningar om faderskapet/föräldraskapet i relation till våldsamma pappor liknade varandra på en punkt och skilde sig åt på en annan. Majoriteten uttrycker att pappor som utövar våld i hemmet egentligen vill vara en bra pappa och har oftast inte avsikten att skada sitt barn. På frågan gällande att få vara förälder när våld har förekommit skilde sig däremot svaren åt mer markant. Tre av respondenterna poängterade barnets rätt till en relation/kontakt mellan far och barn. Tre av respondenterna betonade istället barnets rätt till att slippa träffa sin pappa. Med utgångspunkt från socialkonstruktivismen och ny-institutionalismen internaliseras uppfattningar och föreställningar som dessa i olika socialisationsprocesser, såsom i utbildning och genom samhällsnormer.

Studios resultat överensstämmer med tidigare forskning som visar att det har skett en utveckling gällande våld i nära relationer på politisk nivå och hos praktiker. Behandlingsinsatser för män/fäder har de senaste åren inrättats som en angelägenhet för socialtjänsten, då problemområdet numera inkluderar barns säkerhet och familjen som helhet (Fatherstone & Pecker, 2007, 181; Skott, m.fl., 2006, 71). Det faktum att helhetsperspektivet inom området är relativt nytt fick mig att reflektera över hur socialt arbete konstrueras. Personligen tycker jag det är intressant att det har tagit så lång tid att inrätta behandlingsalternativ för fäder som

utövar våld, samt att inkludera barnens säkerhet och välmående under kategorin våld i nära relationer. Något som jag noterade i mitt sökande efter intervjupersoner var att många kommuner inte hade ett alternativ för män/fäder som utövat våld, samt var det många som inte visste vem på socialtjänsten som ansvarade för denna målgrupp. Därmed kan inte heller några generella slutsatser dras gällande utvecklingen av området inom socialtjänsten, då vet vi inte hur många kommuner i Sverige som har ett alternativ för män. Ett förslag på forskning framöver, utifrån ovanstående resonemang, är att utföra en kvantitativ studie som kartlägger vilka kommuner som uppfyller Socialstyrelsens krav, samt vart i Sverige män/fäder kan vända sig till om de söker behandling.

I socialarbetarnas utsagor framkom det att majoriteten inledningsvis arbetar med pappor som utövat våld utifrån faderliga aspekter. Detta styrker det som Stanley m.fl. (2012, 265), Featherstone m.fl. (2012, 256) och Stover (2013, 65) har kommit fram till, att män som utövat våld i hemmet alltmer erkänns som fäder. Dock kan det tolkas, utifrån materialets helhet, att verksamheterna endast arbetar med männen utifrån deras roll som pappa i början av behandlingsarbetet. Därefter tenderar verksamheterna att fokusera mestadels på våldsaspekten, samt konstruera män som våldsutövare. Featherstone m.fl. (2012, 256) menar att huruvida män som utövar våld i behandling bör erkännas, dvs. förövare eller fäder är något verksamma inom fältet i Storbritanniens är oeniga om. Vidare framkom det i artikeln att det finns begränsad forskning och bristande bevis på om interventioner med män som utövar våld, oavsett hur männen erkänns, är effektiva. Jag har ingen avsikt att förespråka det ena eller det andra, men jag vill poängtera vikten av att forska vidare inom ämnet för att se någon av interventionerna resulterar i reducerat våld i nära relationer. Vidare bör faderskapsrollen utforskas vidare då viss forskning (Stover, 2013, 70; Stanley m.fl., 2012, 264, 272) påvisar att den kan vara en faktor som gör att män vill förändra sitt beteende.

Referenser

Ahrne, G & Svensson, P. (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber

Bangura Arvidsson, M. (2003) *Ifrågasatta fäder: olika bilder av fäder till socialt utsatta barn*. Diss. Lund: Univ., 2003

Barnombudsmannen. (2012) Signaler. Barn och ungdomar berättar. (elektronisk) Hämtad 2013-05-28 från *Barnombudsmannen officiella hemsida* <<http://www.barnombudsmannen.se/publikationer/bestall-och-ladda-ner/signaler/>>

Barnperspektivet. (u.å) Våld i familjen. [www] Hämtad 2013-08-14 från *Barnperspektivet, BRIS för vuxna* <<http://www.barnperspektivet.se/teman/utsatta-situationer/vald-i-nara-relationer>>

Berger, P. L & Luckmann, T. (2003) *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Brottsrummet. (u.å) Våld inom familjen [www] Hämtad 2013-08-14 från *Brottsrummet hemsida* <<http://www.brottsrummet.se/sv/vald-inom-familjen>>

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Brå. (2010) Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (elektronisk) Hämtad 2013-08-14 från *Brottsförebyggande rådet officiella hemsida* <http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f18000325/1309854148170/2010_18_mans_vald_mot_kvinnor.pdf>

Brå. (2011) Vård ska förändra våldsamma män. [www] Hämtad 2013-08-14 från *Brottsförebyggande rådet officiella hemsida* <<https://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/apropa/2011-03-01-var-d-ska-forandra-valdsamma-man.html>>

Brå. (2013) Utvärdering av koncept Karin (elektronisk) Hämtad 2013-08-14 från *Brottsförebyggande rådet officiella hemsida* <http://bra.se/download/18.22a7170813a0d141d21800058928/2013_08_Utv%C3%A4rdering_av_koncept_Karin.pdf>

Burr, V. (1995) *An introduction to social constructionism*. London, Routledge.

Crooks, C, Scott, K, Francis, K, Kelly, T, & Reid, M. (2006) 'Eliciting Change in Maltreating Fathers: Goals, Processes, and Desired Outcomes', *Cognitive And Behavioral Practice*, 13, 1, pp. 71-81, ERIC, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.

Denscombe, M. (2004) *Forskningens grundregler: samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur

- DiMaggio, P. & Powell, W. (1983) 'THE IRON CAGE REVISITED: INSTITUTIONAL ISOMORPHISM AND COLLECTIVE RATIONALITY IN ORGANIZATIONAL FIELDS', *American Sociological Review*, 48, 2, pp. 147-160, SocINDEX with Full Text, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.
- Ds 2012:52 Sveriges tillträde till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt vissa frågor om kontaktförbud avseende gemensam bostad. Stockholm: justitiedepartementet
- Eriksson, M. (2003) *I skuggan av Pappa: familjerätten och hanteringen av faders våld*. Diss. Uppsala: Univ., 2004. - Recension: *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 2004(25):3, s. 107-109.
- Eriksson, M, Biller, H & Balkmar, D. (2006) Mäns våldsutövande - barns upplevelser (elektronisk) Hämtat 2013-18-14 från *Regeringens officiella hemsida* <<http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/76/02/761774ba.pdf>>
- Eriksson-Zetterquist, U & Ahrne, G. (2011) Intervjuer. I *Handbok i kvalitativa metoder*. Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red) 1. uppl. Malmö: Liber
- Eriksson-Zetterquist, U. (2009) *Institutionell teori: idéer, moden, förändring*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Featherstone, B, & Fraser, C. (2012), 'Working with Fathers around Domestic Violence: Contemporary Debates', *Child Abuse Review*, 21, 4, pp. 255-263, CINAHL, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.
- Featherstone, B, & Peckover, S. (2007), 'Letting them get away with it: Fathers, domestic violence and child welfare', *Critical Social Policy*, 27, 2, p. 181-202, Scopus®, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.
- Grape, O, Blom, B & Johansson, R. (red.) (2006) *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur
- Isdal, P. (2001) *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia
- Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lindén, G & Breife, P (red.) (2012) *Pappor med våldsproblematik: forskning & arbetsmetoder inom socialtjänsten*. 1. uppl. Stockholm: Gothia
- Mattsson, T. (2005) *Våldets komplexitet och gamla paradigmer Om utmaningar och svårigheter i arbetet med våld i nära relationer* (Meddelanden från Socialhögskolan 2011:5.) Lund: Socialhögskolan, 93 sidor

Mattsson, T. (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Meyer, J, & Rowan, B. (1977) 'Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony', *American Journal Of Sociology*, 83, 2, pp. 340-363, SocINDEX with Full Text, EBSCOhost, viewed 18 August 2013

Payne, M. (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete. 2.*, svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur

Philblad, M. (2011) Kartläggning över insatser för män som utövar våld mot kvinnor (elektronisk) Hämtad 2013-08-14 från *folkhälsoguiden*
<<http://www.folkhalsoguiden.se/upload/J%C3%A4mlik%20h%C3%A4lsa/Kartl%C3%A4ggning%20%C3%B6ver%20insatser%20f%C3%B6r%20m%C3%A4n%20som%20ut%C3%B6var%20v%C3%A5ld%20mot%20kvinnor%202011.3.pdf>>
>

Plantin, L. (2001) *Mäns föräldraskap: om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet*. Diss. Göteborg: Univ., 2001

Proposition 2007/08:95 *Ett starkare skydd mot diskriminering*. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Socialstyrelsen (u.å) Våld i nära relationer. [www] Hämtad 2013-08-14 från *Socialstyrelsens officiella hemsida*
<<http://www.socialstyrelsen.se/valdsochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer>>
>

Socialstyrelsen. (2010a) Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering (elektronisk) Hämtad 2013-08-14 från *Socialstyrelsens officiella hemsida*
<<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2010/2010-6-34>>

Socialstyrelsen. (2011a) Metoder i arbetet med våldsutövare - En förstudie (elektronisk) Hämtad 2013-08-17 från *Socialstyrelsens officiella hemsida*.
<<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18469/2011-10-19.pdf>>

Socialstyrelsen. (2011b) Våld - Handbok om socialnämndens ansvar för våldutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld (elektronisk) Hämtad 2013-05-20 från *Socialstyrelsens officiella hemsida*.
<<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2011/vald>>

Stover, CS. (2013) 'Fathers for change: A new approach to working with fathers who perpetrate intimate partner violence', *Journal Of The American Academy Of*

Psychiatry And The Law, 41, 1, p. 65-71, Scopus®, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.

Stanley, N, Graham, Kevan, N, & Borthwick, R. (2012) 'Fathers and domestic violence: Building motivation for change through perpetrator programmes', *Child Abuse Review*, 21, 4, pp. 264-274, PsycINFO, EBSCOhost, viewed 12 August 2013.

TuvaForum. (u.å) Barn som upplever våld [www] Hämtat 2013-08-14 från *TuvaForum* <<http://www.tuvaforum.se/barn-vald.asp>>

Vetenskapsrådet. (2011) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (elektronisk) Hämtad 2013-08-18 från <http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf>

BILAGOR

BILAGA 1, INTERVJUGUIDE - socialtjänsten

INLEDANDE FRÅGOR

Befattning?

Hur länge har du arbetat som?

Hur kommer det sig att du började arbeta inom det här området?

TEMA – FÖRÄLDRARSKAP

Hur det är att vara förälder i ett hem där våld förekommer?

Hur tänker du kring *att vilja vara* förälder, när man har utövat våld eller blivit utsatt för våld, till ett barn som har upplevt våld i hemmet?

Hur tänker du kring att få vara förälder när våld har förekommit?

Vad tror du är vanligast, är man får vara förälder eller inte?

Finns det någon som skulle *direkt diskvalificeras* som förälder?

Vilket är idealuppdraget som du skulle vilja se komma in igenom de här dörrarna?

TEMA – MOTIVERING

Hur *motiverar* ni männen till förändring/att förändras?

Vilka *beståndsdelar utgör* motivationsarbetet?

Vilka *ingångar* använder ni för att nå ut till pappan?

Hur uppfattar du männens *förändringsbenägenhet*? *Vanligast?*

Vad är *svårast* med motivationsarbetet?

Vad är *viktigast att tänka på* i mötet med pappan?

Vad är *målsättningen* med arbetet med dessa pappor?

Utifrån vilka *perspektiv* arbetar ni kring dessa frågor?

Vad är viktigast när det gäller barnets behov i en situation där pappan har utövat våld i hemmet?

Hur arbetar ni med kvinnan?

ORGANISERING

Vilka är era samarbetspartner?

Har ni någon handlingsplan?

Finns det några uppföljningsprocesser?

Vilken kompetens krävs för att kunna arbeta med våldsamma pappor?

BILAGA 2

INFORMATIONSBLAD

Hej X,

Mitt namn är Anna Fjällström och jag är student på Lunds Universitet. Jag vill börja med att tacka dig för att du ställer upp en intervju. Jag uppskattar verkligen att du delar med dig av din kunskap och tid. Nedan kommer lite information om studien.

Syftet är undersöka hur socialtjänsten och länkande aktörer arbetar med pappor som utövat/utövar våld i hemmet. Undersökningen bygger på intervjuer med sakkunniga inom området. Intervjun kommer att ta ca 30-45 min och spelas in med en diktafon (vid samtycke). Det inspelade materialet kommer att transkriberas och efter godkänd uppsats raderas. Materialet kommer endast att avlyssnas av mig och eventuellt höras av en lärare för kontroll av min uppsatsinsamling. Undersökningen kommer att presenteras i form av en C-uppsats vid Lunds Universitet.

Ditt deltagande är frivilligt under hela intervjun. Du kan när som helst under intervjun avbryta eller avstå från att besvara frågor. Du garanteras också anonymitet.

Om du har några frågor kan nå mig via min e-mail (borttaget före publicering).

Återigen, tack för att du ställer upp!

Med vänliga hälsningar,

/ Anna Fjällström